

ΙΣΤΟΡΙΑ

Γ' Γυμνασίου

Ενότητα 13^η

Κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της
βιομηχανικής επανάστασης

Πληθυσμιακές μεταβολές

□ Η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου οδηγεί σε πληθυσμιακή αύξηση.

□ Εσωτερική μετανάστευση (προς βιομηχανικές πόλεις)

□ Εξωτερική μετανάστευση (προς Η.Π.Α., Καναδά, Αυστραλία)

Μετανάστες
αποβιβάζονται
στο λιμάνι της
Νέας Υόρκης

Μετανάστες στο κατάστρωμα πλοίου ταξιδεύουν προς την Αμερική.

Βιομηχανικοί εργάτες

Η Ευρώπη το 1850, σχέση πληθυσμιακής συγκέντρωσης και εκβιομηχάνισης

Κοινωνικοί μετασχηματισμοί

- ❑ **Αριστοκράτες – μεγαλογαιοκτήμονες:**
 - Στην ανατολική και νότια Ευρώπη κυριαρχούν.
 - Στην Αγγλία ασχολούνται με επιχειρήσεις καπιταλιστικού τύπου.
 - Στη Γαλλία χάνουν την επιρροή τους.
- ❑ **Αστοί:** Αποτελούν την κυρίαρχη τάξη. Διακρίνονται σε
 - μεγαλοαστούς (βιομήχανοι, τραπεζίτες)
 - μεσοαστούς (βιοτέχνες, ελεύθερους επαγγελματίες)
 - μικροαστούς (δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι)
- ❑ **Αγρότες:**
 - Αποτελούν την πλειονότητα του πληθυσμού.
 - Ζουν σε εξαιρετικά ασταθείς συνθήκες.
 - Πολλοί μεταναστεύουν.
- ❑ **Εργάτες:**
 - Ο αριθμός τους αυξάνεται διαρκώς.
 - Ζουν και εργάζονται σε άθλιες συνθήκες .

Replacing bobbins on machinery

Reuben, 1911

Παιδική εργασία
σε
ανθρακωρυχείο
και εργοστάσια

Κ. Α. Ντετί, Ο κήπος του κάστρου, 19^{ος}
αι.

Π. Ω. Ρενουάρ, Χορός στο moulin de la Galette, Μονμάρτη,
1876

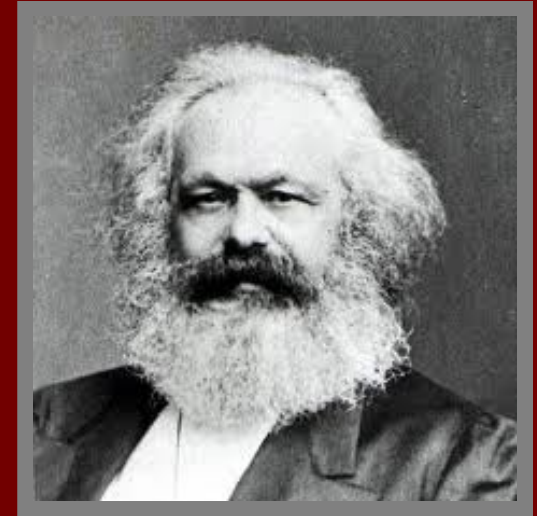
Β. βαν Γκόγκ, Οι πατατοφάγοι, 1885

Ε. Μουνχ, Εργάτες επιστρέφουν στο σπίτι,

Σοσιαλιστικές θεωρίες

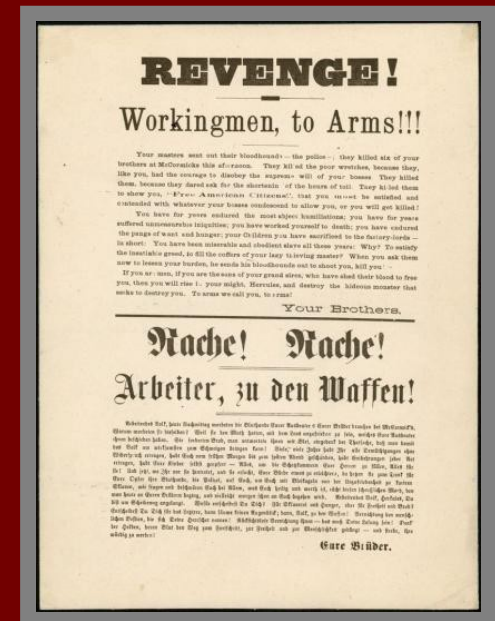
- Θεωρίες που τόνιζαν την προτεραιότητα του **κοινωνικού** (social) **συμφέροντος** έναντι του ατομικού, έγιναν γνωστές με τον όρο **σοσιαλισμός**.
- 1848: Ο **Καρλ Μαρξ** και ο **Φρίντριχ Έγκελς** δημοσίευσαν το **Κομμουνιστικό Μανιφέστο** και το **Κεφάλαιο**.
 - Η εργατική τάξη πρέπει να οργανωθεί σε ένα δικό της πολιτικό κόμμα και να ανατρέψει τον καπιταλισμό.
 - Θα δημιουργηθεί μια κοινωνία χωρίς τάξεις (**μαρξισμός**).

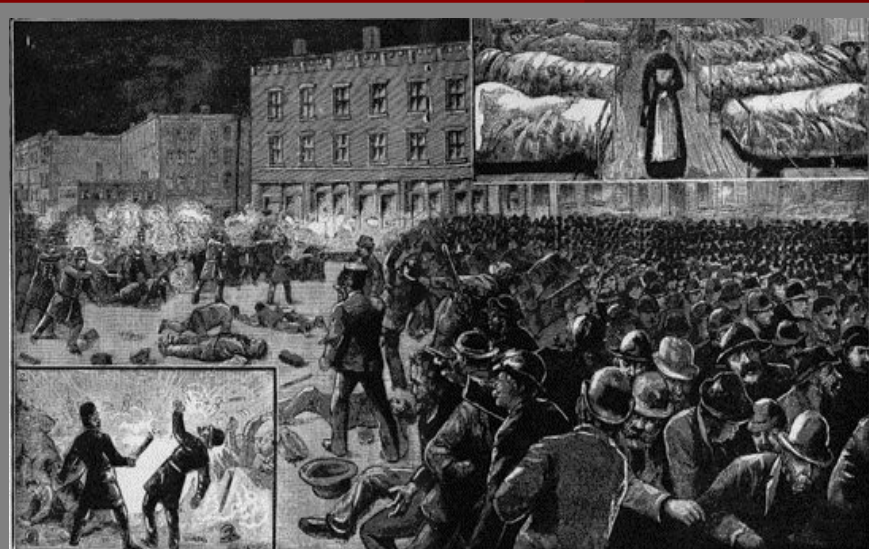

Καρλ Μαρξ

Η ανάπτυξη του συνδικαλισμού

- Οι εργάτες αρίζουν να διεκδικούν οργανωμένα την ικανοποίηση των αιτημάτων τους (π.χ. οκτάωρη εργασία).
- Μέσο διεκδίκησης: απεργίες
- Αυτές συχνά καταστέλλονταν βίαια (π.χ. 1 Μαΐου 1886 η απεργία στο Σικάγο των ΗΠΑ για την καθιέρωση του εργατικού οκταώρου πνίγηκε στο αίμα. Από το 1890 γιορτάζεται η εργατική Πρωτομαγιά.)
- Στα τέλη του 19ου αιώνα πέτυχαν:
 - Μείωση ωρών εργασίας σε 10
 - Δημιουργία ταμείων ασφάλισης, ασθένειας, απόλυσης
 - Συμβάσεις κατώτερων αμοιβών

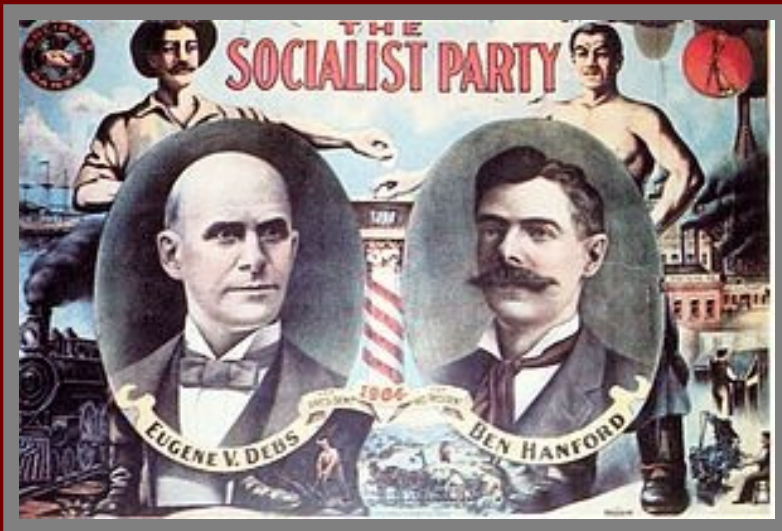
Οι συγκρούσεις στην πλατεία Haymarket του Σικάγο, 1886

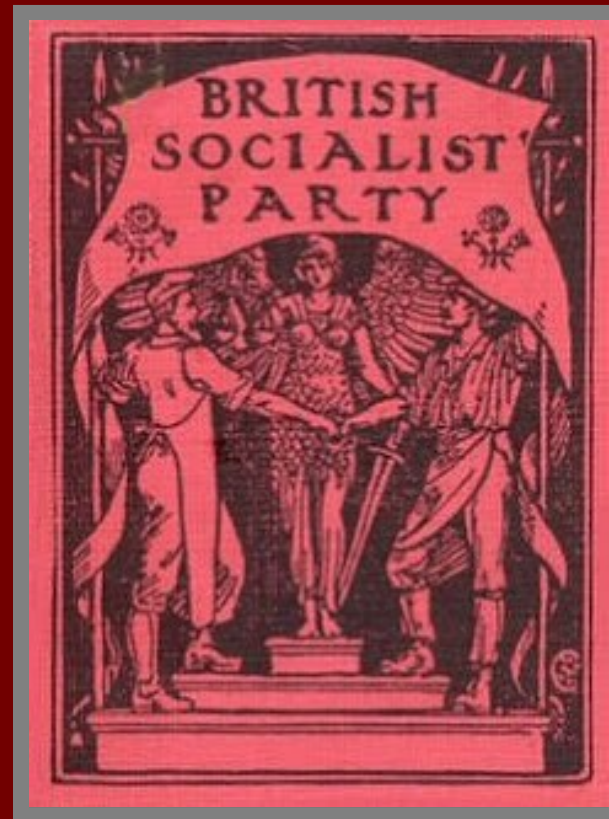
Συγκέντρωση των Χαρτιστών στο Λονδίνο, 1848

Η πολιτική οργάνωση εργατών

- 1864: Πρώτη Διεθνής Ένωση Εργατών
- 1889: Δεύτερη Διεθνής
- Δημιουργούνται τα πρώτα **σοσιαλιστικά** και **εργατικά** κόμματα.

Αφίσα του σοσιαλιστικού κόμματος των ΗΠΑ

Αφίσα του σοσιαλιστικού κόμματος της Βρετανίας

Το κίνημα για τη χειραφέτηση της γυναίκας

- Το 19ο αιώνα οι γυναίκες εργάζονται και αποκτούν οικονομική ανεξαρτησία.
- ↓
- Διεκδικούν **νομική** και **πολιτική χειραφέτηση**.
- ↓
- Ιδρύονται **ενώσεις** που μάχονται για τα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών.

Έμελιν
Πάνκχορστ

Πορεία από σουφραζέτες, 1910

Γυναίκες διαδηλώνουν. Οι πινακίδες που κρατούν γράφουν: «Ψήφο στις γυναίκες»

Ασκήσεις

Ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης

- Ποιες αλλαγές έφερε η βιομηχανική επανάσταση;
- Πληθυσμιακή αύξηση: πώς προκλήθηκε και πού οδήγησε;
- Κοινωνικοί μετασχηματισμοί: ποιες κοινωνικές τάξεις διαμορφώνονται και ποια είναι τα χαρακτηριστικά τους;
- Σοσιαλιστικές θεωρίες: πώς γεννήθηκαν, τι ονομάζουμε «σοσιαλισμό», ποιοι ήταν οι πρώτοι σοσιαλιστές, τι ονομάζουμε «ουτοπικό σοσιαλισμό», τι γνωρίζετε για τους Καρλ Μαρξ και Φρίντριχ Ένγκελς και τις θεωρίες τους, τι ονομάζουμε «μαρξισμό»;
- Συνδικαλισμός: πώς αναπτύχθηκε, ποια ήταν η δράση του, ποιοι ήταν οι «χαρτιστές»;
- Τι γνωρίζετε για την πολιτική οργάνωση των εργατών;
- Τι γνωρίζετε για το κίνημα για τη χειραφέτηση της γυναίκας;

Άσκηση σωστού–λάθους

Να χαρακτηριστούν οι ακόλουθες προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες και να δοθούν οι σωστές απαντήσεις σ' αυτές που θεωρείτε λανθασμένες:

- Οι αριστοκράτες – μεγαλογαιοκτήμονες παρέμεναν πανίσχυροι στην ανατολική και μεσογειακή Ευρώπη.
- Το 1838 η Γαλλική Ένωση Εργατών δημοσίευσε τη Χάρτα του Λαού.
- Την 1η Μαΐου 1886 σημειώθηκε απεργία στο Λονδίνο, η οποία καταπνίγηκε στο αίμα.
- Το 1864 ιδρύθηκε στο Λονδίνο η Πρώτη Διεθνής Ένωση Εργατών.
- Το 1905 η Αγγλίδα Έμελιν Πάνκχορστ ίδρυσε την Κοινωνική και Πολιτική Ένωση Γυναικών.
- Πρωταρχικός στόχος του γυναικείου κινήματος ήταν η διεκδίκηση ψήφου.
- Οι τιμές των προϊόντων σταθεροποιήθηκαν ως συνέπεια της βιομηχανικής επανάστασης.

Άσκηση αντιστοίχισης

Αντιστοιχίστε τα στοιχεία από τις δύο στήλες

ΣΤΗΛΗ Α

1. Μαρξισμός
2. Ουτοπικός
σοσιαλισμός
3. Σοσιαλισμός
4. Συνδικαλισμός
5. Χαρτισμός

ΣΤΗΛΗ Β

- α. Διεκδίκηση της θέσπισης ωραρίου εργασίας, ασφάλισης των εργαζομένων και υπογραφή συλλογικών συμβάσεων εργασίας.
- β. Κύρια αιτία της κοινωνικής αδικίας είναι η κατοχή των μέσων παραγωγής από ολιγάριθμους ιδιοκτήτες.
- γ. Προβάλλει μια εξιδανικευμένη μορφή της κοινωνίας που θα έπρεπε, κατά τη γνώμη του, να επικρατήσει.
- δ. Προτεραιότητα του κοινωνικού έναντι του ατομικού.
- ε. Σκοπός της εργατικής τάξης είναι η επιβολή της αταξικής κοινωνίας.
- στ. Το πρώτο οργανωμένο εργατικό κίνημα.

Άσκηση συμπλήρωσης κενών

Συμπληρώστε τα κενά του παρακάτω αποσπάσματος με τις κατάλληλες λέξεις ή φράσεις.

- Η πολιτική οργάνωση των εργατών: Το 1864 ιδρύθηκε στο Λονδίνο η
..... που διαλύθηκε, ωστόσο, το 1876 εξαιτίας διαφωνιών μεταξύ των Το 1889, στο Παρίσι, ιδρύθηκε η με τη συμμετοχή μόνο πολιτικών που δέχονταν, τουλάχιστον θεωρητικά, το..... Τα επόμενα χρόνια δημιουργήθηκαν σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες σοσιαλιστικά και εργατικά κόμματα. Πολλά από αυτά επιδίωκαν να ανέλθουν στην κυβέρνηση μέσα από Με την τακτική αυτή διαφωνούσαν οι Καρλ Λίμπκνεχτ και Ρόζα Λούξεμπουργκ στη Γερμανία, ο Λένιν στη Ρωσία και άλλοι σοσιαλιστές, που πίστευαν ότι έπρεπε να επιδιώκεται η ανατροπή του με επανάσταση και η εγκαθίδρυση ενός νέου

Δραστηριότητα

Παρατηρήστε τους τέσσερις πίνακες στην τελευταία διαφάνεια της παρουσίασης και προσπαθήστε να απαντήσετε σύντομα στις παρακάτω ερωτήσεις:

A

1. Τι χρώματα επικρατούν στον κάθε πίνακα; Είναι φωτεινά ή σκοτεινά;
2. Ποια διάθεση σας δημιουργούν τα χρώματα του κάθε πίνακα;

B

1. Πόσα πρόσωπα απεικονίζονται στον κάθε πίνακα;
2. Είναι άντρες ή γυναίκες;
3. Τι είδους ρούχα φοράνε;
4. Σε τι χώρο βρίσκονται αυτά τα πρόσωπα;
5. Τι κάνουν σε αυτό το χώρο;
6. Τι εκφράσεις φαίνεται να έχουν τα πρόσωπά τους και τι στάσεις τα σώματά τους;
7. Τι συναισθήματα υποδηλώνουν αυτές οι εκφράσεις και οι στάσεις;

Δραστηριότητα (συνέχεια)

Γ

1. Μπορείτε να υποψιαστείτε σε ποια κοινωνική τάξη ανήκουν τα πρόσωπα που απεικονίζονται σε κάθε πίνακα;
2. Οι συνθήκες που απεικονίζονται σε κάθε πίνακα χωριστά ανταποκρίνονται σε αυτά που γνωρίζετε για τις συνθήκες ζωής της κάθε κοινωνικής τάξης;

Δ

1. Γιατί νομίζετε ο κάθε ζωγράφος επέλεξε να ζωγραφίσει το συγκεκριμένο πίνακα; Ποιο, δηλαδή, είναι το μήνυμα που θέλει να περάσει σχετικά με τα άτομα της τάξης που επιλέγει να ζωγραφίσει;
2. Τα μέσα που έχει χρησιμοποιήσει (χρώματα, φωτεινότητα, γραμμές) βοηθούν το θεατή να κατανοήσει αυτό που θέλει να αποδώσει ο κάθε πίνακας;

Ε

1. Ποιος από τους τέσσερις πίνακες σας αρέσει περισσότερο και γιατί; Πόσο σας επηρέασε το θέμα και πόσο το χρώμα;

1

Κ. Α. Ντεττί, Ο κήπος του κάστρου, 19^{ος}
αι.

2

Π. Ω. Ρενουάρ, Χορός στο moulin de la
Galette, Μονμάρτη, 1876

3

Β. βαν Γκόγκ, Οι πατατοφάγοι,
1885

4

Ε. Μουνχ, Εργάτες επιστρέφουν στο σπίτι,
1913